

АНАЛИЗ

на причините за допуснатите нарушения на правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок при органите на съдебната власт

за периода 01.10.2025 г. – 31.03.2026 г.

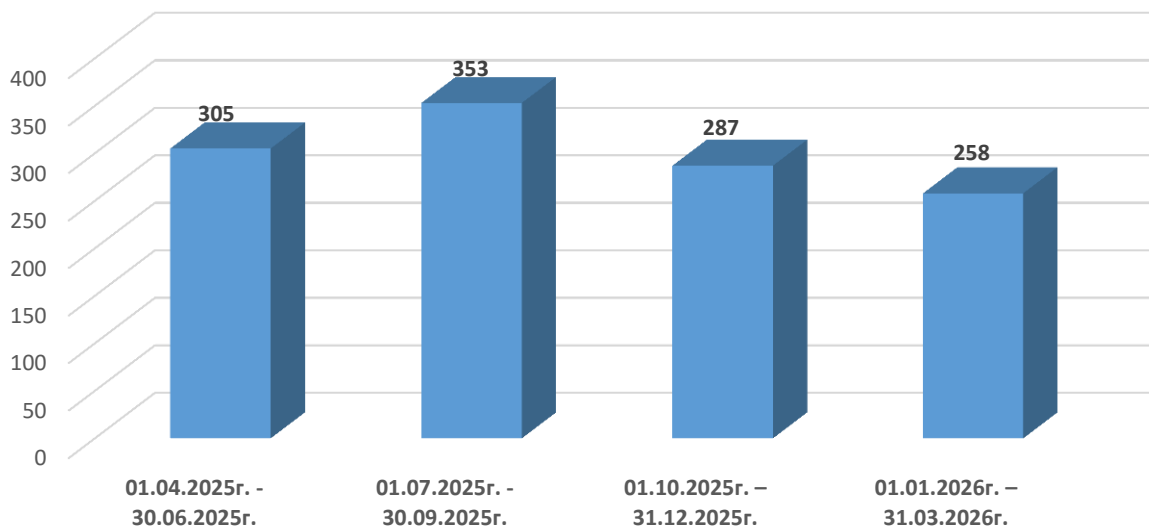
I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият анализ е изготвен в изпълнение на задължението на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет (ВСС) по чл. 60м, ал. 2 от Глава трета „а” на Закона за съдебната власт и обхваща периода 01.10.2025 г. – 31.03.2026 г. Анализът е насочен към установяване на причините за нарушения на правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок, допуснати от органите на съдебната власт. Анализът е изготвен въз основа на постъпилите от Инспектората към ВСС данни за установените нарушения и от постъпилите от министъра на правосъдието данни за изплатените обезщетения за периода 01.10.2025 г. – 31.03.2026 г.

II. СРАВНИТЕЛЕН ПРЕГЛЕД

Общият брой постъпили заявления в Инспектората към Висшия съдебен съвет (ИВСС) по реда на глава трета „а” от Закона за съдебната власт за периода 01.10.2025 г. – 31.03.2026 г. е **545**, от които **287** за периода 01.10.2025 – 31.12.2025 и **258** за периода 01.01.2026 – 31.03.2026. *За сравнение, през предходния шестмесечен период 01.04.2025 г. – 30.09.2025 г. са постъпили 658 заявления.* Разликата между двата основни периода е -113, а процентното изменение е -17.17%. В графичен вид е илюстрирано движението на постъпилите заявления в ИВСС през разглеждания период 01.10.2025 г. – 31.03.2026 г. спрямо предходния 01.04.2025 г. – 30.09.2025 г. Данните за периода 01.10.2025 г. – 31.03.2026 г. показват сравнително равномерно разпределение с лек превес на последното тримесечие на 2025 година. През първото тримесечие на 2026 г. се наблюдава спад с 29 заявления (10.10%) спрямо предходното тримесечие. Средномесечна натовареност за периода 01.04.2025 г. – 30.09.2025 г. (6 месеца) е средно по 109.67 заявления на месец, а за периода 01.10.2025 г. – 31.03.2026 г. (6 месеца) е средно по 90.83 заявления на месец.

Брой постъпили заявления по чл. 60а ЗСВ в ИВСС (по тримесечия)

В контекста на предоставената статистика се наблюдава намаляване на броя на подадените заявления за обезщетение за бавно правосъдие по реда на ЗСВ, като средната месечна натовареност на ИВСС по това направление е спаднала от близо 110 на около 91 заявления месечно. Тенденцията към намаляване на броя на подадените заявления за обезщетение за бавно правосъдие по реда на глава трета „а“ от Закона за съдебната власт (ЗСВ) може да се дължи на комплекс от правни, организационни и чисто процедурни фактори в съдебната система. Въз основа на данните от Инспектората към ВСС (ИВСС) и практиката по този административен механизъм, този спад може да се дължи на следните причини:

- **Организационни и дисциплинарни мерки и инспекционен натиск.** Редовните комплексни планови проверки на ИВСС и налаганите от ВСС мерки вероятно карат административните ръководители на съдилищата да упражняват по-засилен контрол върху забавените дела. Това води до по-бързо изписване на мотиви и приключване на съдебните актове в срок. От своя страна, дисциплинирането на магистрати с големи и системни забавяния на дела на техен доклад явно произвежда превантивен ефект и върху останалите съдии.
- **Правни и технически причини.** Право на обезщетение по този ред имат само лица с окончателно приключили производства (в 6-месечен срок от влизане в сила на акта). Ако през разглеждания период (есента на 2025 г. – пролетта на 2026 г.) са приключили по-малък брой дългогодишни дела, автоматично спада и базата от граждани, които имат право да подадат такова заявление. Данните показват, че в периоди преди това (например първата половина на 2025 г.) е имало натрупване и ръст на заявленията. След като този интензивен поток от "залежали" случаи се е изчерпал и обработил, броят на новите заявления естествено намалява.
- **Алтернативни способи за компенсация.** При наказателните производства, съгласно практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), българските съдилища често намаляват размера на наказанието на подсъдимия директно в присъдата като компенсация за бавно правосъдие. Когато това е направено изрично, лицето губи статуса си на „жертва“ и няма правен интерес или право да търси допълнително парично обезщетение по ЗСВ.
- **Нисък таван на обезщетението.** Максималният размер на административното обезщетение е законова фиксиран на до 10 000 лв. При дела, продължили над 10-15 години с материални и/или морални вреди, гражданите и техните адвокати все по-често прескачат този административен ред и предявяват директни иски за много по-големи суми по реда на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) пред съда.

III. ПРИЕТИ ЗА ОСНОВАТЕЛНИ ЗАЯВЛЕНИЯ ЗА НАРУШАВАНЕ НА ПРАВОТО НА РАЗГЛЕЖДАНЕ И РЕШАВАНЕ НА ДЕЛОТО В РАЗУМЕН СРОК

В периода 01.10.2025 г. – 31.03.2026 г. в Инспектората по реда на глава трета „а“ ЗСВ са постъпили общо **545 заявления**. Общият брой на приетите за основателни заявления, касаещи забавени производства при органи на съдебното производство е **257**.

От тях:

- ***По наказателни дела (общо 81):***
 - 36 заявления за периода 01.10.2025 г. – 31.12.2025 г.
 - 45 заявления за периода 01.01.2026 – 31.03.2026 г.

- **По граждански, търговски и административни дела (общо 176):**
 - 78 заявления за периода 01.10.2025 г. – 31.12.2025 г.
 - 98 заявления за периода 01.01.2026 – 31.03.2026 г.

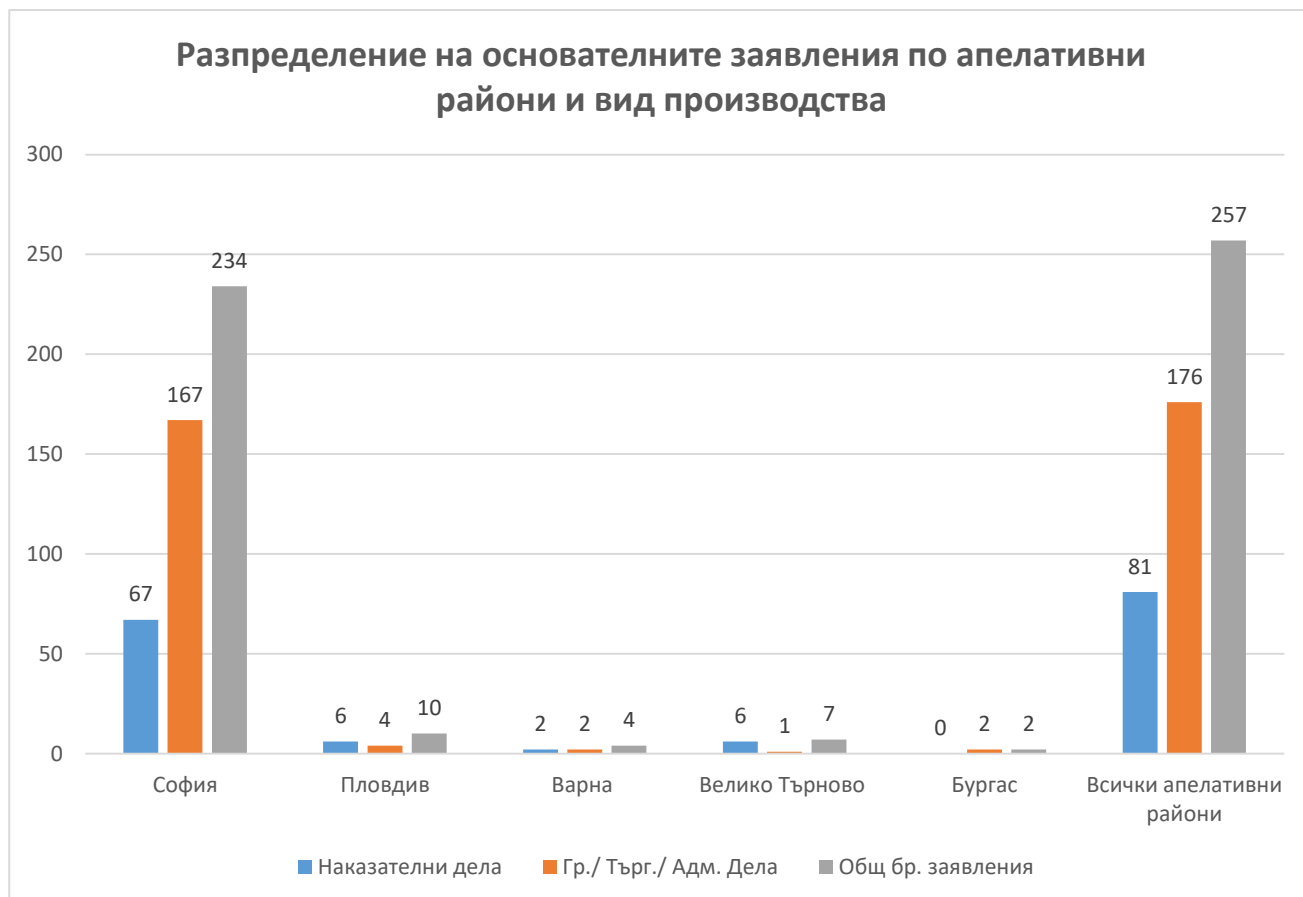
Разпределението по апелативни райони е както следва:

Наказателни дела:

- 01.10.2025 г. – 31.12.2025 г.:
 - София – 30 заявления
 - Пловдив – 2 заявления
 - В. Търново – 2 заявления
 - Варна – 2 заявления
- 01.01.2026 – 31.03.2026 г.:
 - София – 37 заявления
 - Пловдив – 4 заявления
 - В. Търново – 4 заявления

Граждански, търговски и административни дела:

- 01.10.2025 г. – 31.12.2025 г.:
 - София – 73 заявления
 - Пловдив – 3 заявления
 - Варна – 2 заявления
- 01.01.2026 – 31.03.2026 г.:
 - София – 94 заявления
 - Пловдив – 1 заявления
 - В. Търново – 1 заявления
 - Бургас - 2 заявления

От направеното разпределение по апелативни райони за пореден път се наблюдават отчетливи различия. Обичайно, апелативен район София е с най-голям относителен дял от всички основателни заявления – както по наказателни, така и по граждански, търговски и административни дела. Това се дължи както на високата концентрация на население и дела в столицата, така и на натовареността на съдебните органи в този район. Броят на приетите за основателни заявления за нарушаване на правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок в другите апелативни райони – Пловдив, Варна, Велико Търново и Бургас – е значително /в пъти/ по-нисък, като разпределението показва относителна стабилност спрямо предходни периоди.

За сравнение, основателните заявления касаещи забавени производства при органи на съдебното производство за периода 01.04.2025 г. – 30.09.2025 и са 227. Наблюдава увеличение с около 13% на приетите за основателни заявления.

IV. АНАЛИЗ НА ПРИЧИНИТЕ ЗА ДОПУСНАТИТЕ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВОТО НА РАЗГЛЕЖДАНЕ И РЕШАВАНЕ НА ДЕЛОТО В РАЗУМЕН СРОК В СЪДЕБНАТА ФАЗА ПО НАКАЗАТЕЛНИ ДЕЛА ЗА ПЕРИОДА 01.10.2025 г. – 31.03.2026 г.

За разглеждания период са приети за основателни **81 заявления**, касаещи забавени производства по наказателни дела. Забавянията установени в съдебната фаза са във вид на процесуални пречки, организационни слабости, недобро управление на доказателствената дейност и неспазване на срокове по НПК. Причините за нарушенията са многоаспектни и включват както организационни, така и човешки и системни слабости. Делата с голяма фактическа и правна сложност, множество обвиняеми и чести процесуални пропуски са особено уязвими към сериозни забавяния.

Нарушенията могат да бъдат групирани по следния начин:

1. Пропуски на съдиите при подготовка на делата в закрито заседание. Недобра организация на доказателствената дейност в процеса и неритмично насрочване на открити съдебни заседания;

Примери:

НЧХД № 21932/2018 г. по описа на СРС и ВЧНД № 3741/2021 г. по описа на СГС - в съдебната фаза на производството е допуснато забавяне при разглеждането на НЧХД № 21932/2018 г. по описа на СРС, продължило **6 години, 3 месеца и 5 дни**. Нередовностите в частната тъжба са отстранени и тя е приведена в съответствие с изискванията на чл. 81 НПК една година след постъпването ѝ в съда. след като съдът на два пъти, с разпореждане от 14.06.2019 г., постановено 6 месеца след образуване на делото и с разпореждане от 04.10.2019 г., постановено 3 месеца след постъпване на уточнението от частния тъжител, е дал указания в тази насока. Основното забавяне е в резултат на обстоятелството, че съдът на два пъти е прекратявал съдебното производство, на основание чл. 289, ал. 1, вр. чл. 24, ал. 1, т. 6 НПК, като и двата съдебни акта са отменени по реда на инстанционния контрол от въззивния съд като незаконосъобразни и делото е връщано на СРС, за продължаване на съдопроизводствените действия. Наказателното производство е прекратено за първи път с определение от 07.12.2020 г., като съдът е приел, че за описаните в тъжбата престъпления е налице образувано досъдебно производство със същия предмет, като този по НЧХД №

21932/2018 г. по описа на СРС. Това определение е отменено с решение по ВЧНД № 490/2021 г. по описа на СГС и делото е върнато на СРС за продължаване на съдопроизводствените действия, със задължителни указания относно прилагането на закона в насока, че липсва пречка за образуване и водене на наказателно производство от частен характер при наличие на висящо досъдебно производство, както и за съблюдаване броя и вида на описаните деяния. След връщане на делото на първоинстанционния съд, то е разпределено на нов съдия-докладчик, поради отвод на първоначално определения. Вторият поред определен съдия-докладчик също е прекратил наказателното производство по делото с разпореждане от 08.07.2021 г., на същото основание - чл. 289, ал. 1, вр. чл. 24, ал. 1, т. 6 НПК. И това разпореждане е отменено - с решение по ВЧНД № 3741/2021 г. по описа на СГС и делото за втори път е върнато на СРС за продължаване на наказателното производство по НЧХД № 21932/2018 г. по описа на съда. Въззивният съд е обосновал акта си с обстоятелството, че съдията - докладчик е възприел изцяло дадената от предходния първоинстанционен съдебен състав правна квалификация на деянията и правните му изводи за нарушение на принципа Non bis in idem, не е извършил дължимата автономна проверка, не е съобразил констатираните от въззивния съд в предходното решение нарушения и дадените във връзка с тях задължителни указания. След повторното връщане на делото в СРС, по НЧХД № 21932/2018 г. по описа на СРС са насрочени 11 съдебни заседания, в 6 от които не е даден ход на делото и то е отложено, поради наличие на процесуални пречки - неявяване на подсъдимия, нередовно призован; за даване на възможност на подсъдимия да заяви дали иска съдът да разгледа производството по повдигнатото обвинение и да се произнесе с окончателен съдебен акт, касаещ деянието и вината за престъплението по чл. 146, ал. 1 НК, за което е изтекла абсолютната давност; за разпит на свидетел; невъзможност за извършване на процесуални действия; неявяване на свидетел, подсъдимия и защитника му; заболяване на защитника на подсъдимия; за предоставяне на възможност на защитника за запознаване със заключението по назначена експертиза, което не е получил. Наказателното производство е прекратено в частта по отношение на деянието по чл. 146, ал. 1 НК с протоколно определение от 08.03.2023 г., на основание чл. 289, ал. 1, вр. чл. 24, ал. 1, т. 3 НК, поради изтичане на абсолютната погасителна давност. С присъда от 19.06.2023 г., постановена по делото, подсъдимият е признат за невинен в извършването на престъпление по чл. 144, ал. 1 НК.

Забавяния са установени и в производството по ВЧНД № 3741/2021 г. по описа на СГС. Първото съдебно заседание по делото е насрочено 1 месец след изтичане на установения в чл. 345, ал. 1 НПК 1-месечен срок. Съдебното решение е постановено 4 месеца след изтичане на установения в чл. 340, ал. 1, предл. 1 НПК (изм. ДВ, бр. 63/2017 г.) 30-дневен срок.

НОХД № 235/2012 г. по описа на РС – Силистра, КЧНД №1239/2012 г. по описа на ВКС, НОХД №3661/2012 по описа на РС - Варна, КЧНД №2102/2012 г. по описа на ВКС, НОХД №8055/2012 по описа на РС – Пловдив, НОХД №6687/2014 по описа на РС – Пловдив, ВЧНД № 2318/2019 г. по описа на ОС – Пловдив, ВЧНД № 2340/2021 г. по описа на ОС – Пловдив И ВЧНД № 495/2025 г. по описа на ОС – Пловдив - Общата продължителност на производството е **14 години, 2 месеца и 12 дни** В досъдебната фаза на производството, образувано на 28.12.2009 г., продължила около 2 години, е допуснато забавяне в резултат на поведението на наблюдаващия прокурор, чиито пропуски са станали причина съдът с определение по НОХД №8055/2012 г. по описа на РС - Пловдив, на основание чл. 288 НПК (ред. ДВ, бр. 61/2011 г.) да прекрати съдебното производство, поради допуснати на

досъдебната фаза съществени процесуални нарушения по чл. 246, ал 2 НПК при изготвяне на обвинителния акт, довели до ограничаване правото на защита на обвиняемия.

В съдебната фаза на производството най-дълго е продължило разглеждането на НОХД № 6687/2014 г. по описа на РС - Пловдив - около 9 години и 10 месеца. За увеличаване продължителността на делото е допринесло обстоятелството, че с оглед спазване принципа за неизменност на съдебния състав, то на два пъти е започвало отначало, поради промяна на член на съдебния състав (смърт на съдебен заседател, отвод на съдия по искане на частния тъжител и самоотвод на съдебните заседатели, на основание чл. 29, ал. 2 НПК, след използване на обидни квалификации от частния тъжител). Поради това обстоятелство, делото е насрочено в разпоредително заседание 6 години и 1 месец след образуването му. Насрочени са 63 съдебни заседания, в 38 от които не е даден ход на делото и то е отложено, поради наличие на процесуални пречки: 15 съдебни заседания са отложени, поради неявяване на подсъдимия или негов защитник, поради заболяване, 8 - поради заболяване на съдебен заседател, 3 - за конституиране на наследниците на починалия подсъдим като граждански ответници при разглеждане на делото в производството по гражданския иск. Десет съдебни заседания са отложени, поради неявяване на частния обвинител или на някой от петимата му повереници, по уважителни причини. С разпореждане на заместник-председателя на РС - Пловдив други 10 съдебни заседания са пренасрочени за друга дата, поради заболяване на съдията-докладчик. От материалите по делото е установено, че съдът е полагал усилия за дисциплиниране на участниците в процеса. С протоколно определение от 07.07.2023 г., съдът е прекратил наказателното производство по НОХД № 6687/2014 г. по описа на РС - Пловдив, на основание чл. 289, ал. 1 вр. чл. 24, ал. 1, т. 4 НПК, поради смърт на подсъдимия, като с оглед произнасяне по приетия за съвместно разглеждане граждански иск, производството по делото е продължило на основание чл. 307 НПК. С протоколно определение от 15.01.2025 г. съдът е прекратил производството по НОХД № 6687/2014 г. по описа на РС - Пловдив в частта, в която е приет за разглеждане в наказателния процес предявения граждански иск, поради отказ от наследство на всички конституирани наследници на починалия подсъдим.

Проверяваното производство е увеличено с близо 9 месеца в резултат на обстоятелството, че поради направени от частния обвинител искания за отвод на членове на съдебния състав, на основание чл. 29, ал. 2 НПК в периода от 29.02.2012 г. до 26.11.2012 г. всички съдии от РС - Силистра, във връзка с разглеждането на НОХД № 235/2012 г. по описа на РС - Силистра и от РС - Варна, във връзка с разглеждането на НОХД № 3661/2012 г. по описа на РС Варна, са си направили отвод. Това е довело до изпращане на два пъти на делото до ВКС за определяне на еднакъв по степен съд, който да го разгледа.

НОХД № 374/2019 г. по описа на ОС - Благоевград, ВНОХД № 724/2024 г. по описа на АС - София и КНД № 531/2025 г. по описа на ВКС - общата продължителност на производството е 8 години и 10 дни. В досъдебната фаза на производството, образувано на 19.10.2017 г., продължила 1 година, 8 месеца и 22 дни е установено забавяне. То е в резултат на неритмичното и недобре организирано разследване по делото, водено от разследващия орган (разследващ полицай) в периода от 20.10.2017 г. до 31.12.2018 г., през който е изчаквано изготвянето на заключението по назначената съдебномедицинска експертиза.

В съдебната фаза на производството, най-дълго е продължило производството по НОХД № 374/2019 г. по описа на ОС - Благоевград - 4 години, 10 месеца и 16 дни. Насрочени

са 23 съдебни заседания, отлагани за събиране на доказателства, като в 3 от тях не е даден ход на делото и то е отложено, поради наличие на процесуални пречки - неявяване на подсъдимия и на защитника му, поради служебен ангажимент, неизготвяне в срок на заключението по назначената комплексна съдебна автотехническа експертиза. Шест съдебни заседания са пренасрочени за друга дата, поради обявеното в страната извънредно положение, поради пандемията от Covid-19.

2. Неспазване на предвидените от НПК срокове (чл. 308 и чл. 340 НПК) за постановяване на съдебните актове;

Примери:

НОХД № 635/2021 г. по описа на РС - Самоков, ВНОХД № 494/2023 г. по описа на СОС, КНД № 293/2024 г. по описа на ВКС и ВНОХД № 300/2024 г. по описа на СОС - общата продължителност на производството е **3 години, 7 месеца и 20 дни**. Забавянията в производството са допуснати в съдебната му фаза.

На първо място, забавяне е установено в производството по НОХД № 635/2021 г. по описа на РС - Самоков, продължило 1 година, 8 месеца и 8 дни. То е в резултат на обстоятелството, че мотивите към постановената присъда по делото са изготвени 11 месеца след изтичане на установения в чл. 308, ал. 1 НПК 15-дневен срок.

На следващо място, забавяне е установено и в производството по ВНОХД № 494/2023 г. по описа на ОС София, продължило 7 месеца и 5 дни. То е в резултат на обстоятелството, че постановената от въззивния съд осъдителна присъда е изцяло отменена с решение по КНД № 293/2024 г. по описа на ВКС и делото е върнато за ново разглеждане от друг състав на СОС, на основание чл. 354, ал. 3, т. 2, вр. ал. 1, т. 5, вр. чл. 348, ал. 3, т. 1, вр. ал. 1, т. 2 НПК, поради допуснати съществени процесуални нарушения, довели до ограничаване правото на защита на подсъдимия, изразяващи се в извършено от първоинстанционния съд съществено изменение на обстоятелствената част на обвинението, без направено надлежно искане по реда на чл. 287 НПК.

На последно място, забавяния са установени и при повторното разглеждане на делото от въззивната инстанция. В производството по ВНОХД № 300/2024 г. по описа на СОС, продължило 11 месеца, е установено, че първото съдебно заседание по делото е насрочено 4 месеца след образуването му, при неспазване на 2-месечния срок по чл. 2476, ал. 2, т. 1, предл. 1 НПК (ред. ДВ, бр. 110/2020 г.), а съдебното решение е постановено 6 месеца след изтичане на установения в чл. 340, ал. 1, предл. 1 НПК (ред. ДВ, бр. 63/2017 г.) 30-дневен срок.

НАХД № 682/2019 г. по описа на РС - Ловеч и КАНД № 210/2020 г. по описа на АС-Ловеч - общата продължителност на производството е **6 години, 1 месец и 8 дни**. Производство е приключило с решение от 17.07.2025 г., постановено по НАХД № 682/2019 г. по описа на РС - Ловеч, с което е отменен електронен фиш за налагане на глоба за нарушение, установено с автоматизирано техническо средство и на основание чл. 11 ЗАНН, вр. чл. 81, ал. 3, вр. чл. 80, ал. 1, т. 5 НК административнонаказателното производство е прекратено, поради изтичане на абсолютната погасителна давност.

Забавянията в производството са допуснати при разглеждането на НАХД № 682/2019 г. по описа на РС - Ловеч продължило 6 години и 23 дни. На първо място, забавяне с около 1 година и 5 месеца е допуснато в резултат на обстоятелството, че с определение по КАНД № 210/2020 г. по описа на Адм. съд - Ловеч касационният съд е отменил решението от 09.10.2020 г., постановено по НАХД № 682/2019 г. по описа на РС - Ловеч, с което съдът е оставил жалбата без разглеждане, като е приел, че същата е недопустима, като подадена извън установения в чл. 189, ал. 8 ЗДвП срок и е прекратил производството по делото. Касационният съд е възприел, че обжалваният съдебен акт е с характер на определение и е постановен при допуснати съществени нарушения на процесуалните правила, тъй като при извършване на проверка за редовност на жалбата районният съд е следвало да я остави без движение и да даде указания на жалбоподателя за спазване на законоустановения преклузивен срок за упражняване правото на жалба, вместо да прекрати производството по делото след като го е насрочил за разглеждане в съдебно заседание. Поради изложените съображения, Адм. съд - Ловеч е приел постановения съдебен акт за неправилен, отменил го е и е върнал делото на въззивния съд, за продължаване на съдопроизводствените действия. На следващо място, забавяне е допуснато и при постановяване на съдебното решение от страна на районния съд. В съдебното заседание на 11.03.2021 г. съдът е постановил определение за даване на ход по същество и е обявил, че ще се произнесе с решение. До 15.04.2025 г. решение не е постановено, като с протокол за избор на съдия-докладчик от същата дата делото е преразпределено на нов съдия-докладчик, поради освобождаване от длъжност на първоначално определения. С разпореждане от 26.04.2025 г. делото е насрочено за разглеждане в съдебно заседание на 20.05.2025 г., в което на основание чл. 84 ЗАНН, вр. чл. 258 НПК, съдът е постановил определение, с което е отменил дадения ход по същество и е възобновил производството по делото. В съдебно заседание на 28.05.2025 г. делото е обявено за решаване, като съдебното решение е изготвено на 17.07.2025 г.

3. Смяна на съдебния състав и започване на делото отначало

Прилагането на принципа за неизменност на съдебния състав по чл. 258 НПК, води до започване на делото отначало, често след значителен напредък на производството.

Примери:

НОХД № 132/2015 г. по описа на СпНС /закрит/ – разглеждането на делото е продължило 7 години, 6 месеца и 13 дни. Насрочени са 73 съдебни заседания, в 31 от които не е даден ход на делото и същото е отложено, поради наличие на процесуални пречки. За увеличаване продължителността на производството по НОХД № 132/2015 г. по описа на СпНС е допринесло обстоятелството, че с оглед спазване принципа за неизменност на съдебния състав по чл. 258 НПК, производството по делото е започнало отначало близо 6 години и 10 месеца след образуването му, поради смяна на съдията-докладчик (с решение от 30.11.2021 г. на СК на ВСС първоначално определения съдия-докладчик е избран за административен ръководител на РС - Трявна).

НОХД № 20855/2014 г. на СРС – в съдебната фаза на процеса забавяне е допуснато при разглеждането на НОХД № 20855/2014 г. по описа на СРС, продължило 9 години, 6 месеца и 2 дни. По делото два пъти е определян съдия-докладчик. С оглед спазване принципа за неизменност на съдебния състав по чл. 258 от НПК, разглеждането на делото е започнало

отначало 6 години, 8 месеца и 4 дни след образуването му поради отвод на първоначално определения съдия-докладчик.

НОХД № 15996/2019 г. по описа на СРС - забавянията в производството са допуснати в съдебната му фаза, при разглеждането на НОХД № 15996/2019 г. по описа на СРС, продължило 4 години, 7 месеца и 6 дни. Основната причина за продължителността на производството се дължи на обстоятелството, че с оглед спазване принципа за неизменност на съдебния състав по чл. 258 НПК, разглеждането на делото е започнало отначало 3 години и 2 месеца след образуването му, поради смяна на съдията-докладчик (въз основа на заповед на административния ръководител на СРС, поради продължително отсъствие на първоначално определения съдия- докладчик). Проведени са 10 съдебни заседания, като делото е насрочено в разпоредително заседание при неспазване с почти 3 месеца на законоустановения 3-месечен срок по чл. 247а, ал. 2, т. 1 НПК (ред. ДВ, бр. 63 от 2017 г.), а други 5 съдебни заседания са насрочени при неспазване на законоустановения 3-месечен срок по чл. 271, ал. 10 НПК, в периоди между 4 и 5 месеца. В 2 съдебни заседания не е даден е даден ход и то е отложено, поради наличие на процесуални пречки - отсъствие на съдебен заседател. Делото е пренасрочвано 8 пъти, поради различни причини: обявеното в страната извънредно положение, с оглед пандемията от COVID 19, служебен ангажимент на защитника на единия от подсъдимите, служебен ангажимент на повереника на частния обвинител, заболяване на съдията-докладчик.

4. Непознаване на материалния и процесуалния закон - причина за отмяна на съдебните актове по реда на инстанционния контрол.

Въззивните и касационните състави установяват съществени процесуални нарушения – неясни, непълни, противоречиви или неподписани мотиви, неправилно проведени заседания.

Примери:

НОХД № 1627/2016 г. по описа на РС - Благоевград, ВНОХД № 193/2020 г. по описа на ОС - Благоевград, НОХД № 1622/2020 г. по писа на РС - Благоевград, ВНОХД № 456/2022 г. по описа на ОС - Благоевград и КНД № 171/2024 г. по описа на ВКС – общата продължителност на производството е **10 години, 9 месеца и 13 дни**.

В досъдебната фаза на производството, образувано на 04.03.2014 г., продължила 2 години, 8 месеца и 18 дни, са допуснати забавяния. На първо място, при проверка на материалите по делото са установени периоди на бездействие на разследващите органи. Продължили са общо около 1 година и 6 месеца, като през тях не са провеждани действия по разследването или е провеждано само по едно следствено действие. До забавяне на досъдебното производство с около 6 месеца се е стигнало и поради повдигнат спор за компетентност между РП - Благоевград и ОП - Благоевград, като с постановление от 16.10.2014 г. по пр. пр. № 8549/2014 г. по описа на ВКП за компетентна е определена РП - Благоевград и делото ѝ е върнато за продължаване на разследването.

В съдебната фаза на производството забавяне е установено при разглеждането на НОХД № 1627/2016 г. по описа на РС - Благоевград, продължило 3 години и 10 месеца. Насрочени са 19 съдебни заседания, в 12 от които не е даден ход на делото и то е отложено, поради наличие на процесуални пречки - неявяване на единия от подсъдимите, поради нередовно призоваване или заболяване, неявяване на защитника на единия от подсъдимите,

поради служебен ангажимент, неявяване на нередовно призовани свидетели. Осем поредни съдебни заседания са отложени, поради неявяване на заявителя, който е бил подсъдим по наказателно производство в Република Италия, с наложена мярка за процесуална принуда „Домашен арест с право на работа“. В последното от тях, проведено на 01.02.2018 г., съдът е спрял съдебното производство на основание чл. 290, ал. 1, вр. чл. 25, ал. 1, т. 2 НПК. Производството е възобновено след 6 месеца. Основното забавяне по НОХД № 1627/2016 г. по описа на РС - Благоевград е в резултат на обстоятелството, че присъдата, постановена по делото е отменена от въззивния съд с решение по ВНОХД № 193/2021 г. по описа на ОС - Благоевград и делото е върнато за ново разглеждане от друг състав на първоинстанционния съд, поради допуснати съществени процесуални нарушения, довели до нарушаване правото на защита на подсъдимите.

НОХД № 1126/2015 г. по описа на ОС - Варна, НОХД № 1948/2017 г. по описа на СГС, НД № 644/2017 г. по описа на ВКС, НОХД № 733/2017 г. по описа на ОС - Варна, ЧНД № 384/2018 г. по описа на АС - Варна, ВЧНД № 254/2019 г. по описа на АС - Варна, ВНОХД № 74/2020 г. по описа на АС - Варна, НД № 180/2021 г. по описа на ВКС, ВНОХД № 271/2021 г. по описа на АС - Варна, НД № 178/2023 г. по описа на ВКС, ВНОХД № 183/2023 г. по описа на АС - Варна, КЧД № 604/2023 г. по описа на ВКС, ВНОХД № 155/2023 г. по описа на АС - Бургас и НД № 1131/2024 г. по описа на ВКС - общата продължителност на производството е **10 години, 5 месеца и 3 дни.**

Забавянията в производството са допуснати в съдебната му фаза.

На първо място, забавяне е установено в производството по НОХД № 1126/2015 г. по описа на ОС - Варна, продължило 1 година, 8 месеца и 14 дни. То е в резултат на обстоятелството, че с оглед спазване принципа за неизменност на съдебния състав по чл. 258 НПК, производството по делото е започнало отначало 1 година и 7 месеца след образуването му, поради направен самоотвод от съдията-докладчик, на основание чл. 29, ал. 2 НПК. На следващо място, отново с оглед спазване принципа за неизменност на съдебния състав по чл. 258 НПК, забавяне е допуснато и в производството по НОХД № 733/2017 г. по описа на ОС - Варна, продължило 2 години, 6 месеца и 12 дни. Поради самоотвод на първоначално определения съдия-докладчик по делото, на основание чл. 29, ал. 2 НПК, е определен нов, който отново е насрочил делото в разпоредително заседание 5 месеца след образуването му. Забавяне е допуснато и при първото разглеждане на делото от въззивния съд, в производството по ВНОХД № 74/2020 г. по описа на АС - Варна, продължило 11 месеца и 7 дни. То е в резултат на обстоятелството, че постановената присъда по делото е отменена с решение по НД № 180/2021 г. по описа на ВКС, на основание чл. 354, ал. 3, т. 2 НПК, поради допуснати съществени процесуални нарушения и делото е върнато за ново разглеждане от друг състав на АС - Варна. Касационната инстанция е приела, че при постановяване на присъдата, въззивният съд е нарушил чл. 13 и чл. 14 от НПК, като не е извършил обективно, всестранно и пълно изследване на всички относими към предмета на доказване обстоятелства. На последно място, забавяне е допуснато и при повторното разглеждане на делото от въззивния съд, в производството по ВНОХД № 271/2021 г. по описа на АС - Варна, продължило 1 година, 6 месеца и 11 дни. То също е в резултат на обстоятелството, че присъдата, постановена по делото е отменена на основание чл. 354, ал. 3, т. 2 НПК от касационната инстанция - с решение по НД № 178/2023 г. по описа на ВКС, поради допуснати съществени процесуални нарушения и делото е върнато за ново разглеждане от друг състав на

АС - Варна. ВКС е установил, че и при повторното разглеждане на делото от въззивната инстанция въззивният съд е допуснал нарушение на чл. 13 и чл. 14 от НПК, като е постановил присъда, без да извърши обективно, всестранно и пълно изследване на всички относими към предмета на доказване обстоятелства.

НОХД № 4647/2019 г. по описа на СНС, НОХД № 174/2020 г. по описа на СНС, ВНОХД № 29/2022 г. по описа на АСНС, ВНОХД № 140/2022 г. по описа на АСНС, ВНОХД № 828/2022 г. по описа на АС - София, НОХД № 501/2023 г. по описа на СГС, НОХД № 5518/2023 г. по описа на СГС, НОХД № 1097/2024 г. по описа на СГС, ВНОХД № 1583/2024 г. по описа на АС - София и КНД № 654/2025 г. по описа на ВКС - Общата продължителност на производството е **10 години, 3 месеца и 9 дни**.

В досъдебната фаза на производството, образувано на 07.07.2015 г., продължила общо 5 години, 1 месец и 11 дни, са допуснати забавяния. На първо място, в резултат на обстоятелството, че с съдът на два пъти (с определения от разпоредителни заседания, проведени по НОХД № 501/2023 г. и НОХД № 5518/2023 г., и двете по описа на СГС), е прекратил съдебното производство по делото и го е върнал на прокурора за отстраняване на допуснати съществени нарушения на процесуалните правила в досъдебната фаза на производството, довели до нарушаване правото на защита на заявителя. На второ място, за увеличаване продължителността на досъдебната фаза на производството са допринесли и установените от материалите по делото периоди на бездействие на разследващите органи с обща продължителност от около 7 месеца, през които не са извършвани процесуално-следствени действия.

В съдебната фаза на производството също са допуснати забавяния.

На първо място, забавяния са допуснати в производството по НОХД № 174/2020 г. по описа на СНС, продължило 2 години и 5 месеца. Основното забавяне в производството е в резултат на обстоятелството, че с решение по ВНОХД № 828/2022 г. по описа на САС въззивният съд е отменил изцяло присъдата, постановена по НОХД № 174/2020 г. по описа на СНС, поради допуснати съществени процесуални нарушения, довели до нарушаване правото на защита на подсъдимите и е върнал делото за ново разглеждане от друг съдебен състав на първоинстанционния съд, от стадия на разпоредителното заседание. При въззивната проверка САС е установил, че обвинителният акт, въз основа на който е образувано съдебното производство пред СНС, е изготвен и внесен от прокурора в нарушение на чл. 246, ал. 2 НПК, обстоятелство, което първоинстанционният съд е следвало да установи при разглеждане на делото в разпоредителното заседание, съответно да прекрати образуваното съдебно производство и да върне делото на прокурора, а не да го насрочи и разгледа, в нарушение на процесуалните правила, което е довело до нарушаване правото на защита на подсъдимите. На следващо място, забавяне с около 4 месеца е установено и в резултат на обстоятелството, че поради неизпълнение на задължението на СНС да извърши по реда на чл. 323 НПК проверка за редовност и допустимост на въззивния протест срещу присъдата, въззивният съд на два пъти е прекратявал образуваното пред него въззивно производство и е връщал делото за привеждане на протеста в съответствие с установените в чл. 320, ал. 1 НПК изисквания. На следващо място, забавяне е установено в производството по НОХД № 1097/2024 г. по описа на СГС, продължило 9 месеца и 20 дни. То е в резултат на обстоятелството, че съдът е изготвил

мотивите към постановената присъда по делото 4 месеца и 11 дни след изтичане на установения в чл. 308, ал. 2 НПК (изм. ДВ, бр. 63/2017 г.) 60-дневен срок.

5. Голяма продължителност на наказателното производство, поради пропуски в досъдебното производство;

Примери:

НОХД № 7353/2018 г. по описа на РС - Пловдив, НОХД № 7159/2020 г. по описа на РС - Пловдив, ВНОХД № 1342/2020 г. по описа на ОС - Пловдив, НОХД № 740/2023 г. по описа на РС - Пловдив, ВЧНД № 942/2023 г. по описа на ОС - Пловдив, НОХД № 3243/2023 г. по описа на РС - Пловдив, НОХД № 6891/2023 г. по описа на РС - Пловдив и ВНОХД № 984/2025 г. по описа на ОС – Пловдив - общата продължителност на производството е **11 години, 1 месец и 21 дни**. Основните забавяния в производството, образувано на 22.04.2014 г., са допуснати в досъдебната му фаза, продължила общо 6 години, 10 месеца и 3 дни. Те са в резултат на обстоятелството, че поради допуснати от наблюдаващия прокурор пропуски съдят три пъти е прекратявал съдебното производство (с определения от разпоредителни заседания по НОХД № 7159/2020 г., НОХД № 740/2023 г. и НОХД № 3243/2023 г., и трите по описа на РС - Пловдив) и е връщал делото на прокурора за отстраняване на съществени нарушения на процесуалните правила по чл. 246, ал. 2 и ал. 3 НПК, допуснати при изготвяне на обвинителния акт, довели до нарушаване правото на защита на обвиняемия.

В съдебната фаза на производството е установено забавяне при разглеждането на НОХД № 7353/2018 г. по описа на РС - Пловдив, продължило 1 година, 7 месеца и 28 дни. То е в резултат на обстоятелството, че постановената присъда по делото е отменена с решение по ВНОХД № 1342/2020 г. по описа на ОС - Пловдив, и делото е върнато за ново разглеждане от друг състав на първоинстанционния съд, поради допуснато съществено процесуално нарушение по смисъла на чл. 348, ал. 3 т. 2 НПК мотивите, изготвени към присъдата не са отговаряли на изискванията на чл. 305, ал. 3 НПК до степен, възприета от въззивния съд на липсата на такива.

НОХД № 167/2016 г. по описа на РС - Благоевград, ВНОХД № 458/2016 г. по описа на ОС - Благоевград, НОХД № 1016/2021 г. по описа на РС - Благоевград и ВНОХД № 142/2024 г. по описа на ОС – Благоевград - общата продължителност на производството е **12 години, 6 месеца и 8 дни**. Основните забавяния в производството, образувано на 20.09.2012 г., са допуснати в досъдебната му фаза, продължила общо 8 години, 9 месеца и 22 дни. По делото четири пъти е определян наблюдаващ прокурор, като основна причина за прекомерната му продължителност е неритмичното и недобре организирано разследване по делото. Поради неизпълнение на дадените от прокурора указания във връзка с разследването, делото многократно е връщано на разследващия орган, за изпълнението им. Производството е удължено и в резултат на поведението на наблюдаващия прокурор, чиито пропуски са станали причина съдят с решение по ВНОХД № 458/2016 г. по описа на ОС - Благоевград да отмени присъдата на първоинстанционния съд и да върне делото на прокурора за отстраняване на съществени нарушения на процесуалните правила по чл. 246, ал. 2 и ал. 3 НПК, допуснати при изготвяне на обвинителния акт, довели до нарушаване правото на защита на обвиняемите.

В съдебната фаза на производството, забавяне е установено при разглеждането на НОХД № 167/2016 г. по описа на РС - Благоевград, продължило 10 месеца и 10 дни. То е в

резултат на обстоятелството, че с решение по ВНОХД № 458/2016 г. по описа на ОС - Благоевград, въззивният съд е отменил присъдата на първоинстанционния съд и е върнал делото на прокурора за отстраняване на констатираните нарушения при изготвяне на обвинителния акт, като е приел, че при разглеждане на делото от РС - Благоевград и от РП - Благоевград, са допуснати отстраними съществени нарушения на процесуалните правила, засягащи правото на защитата на подсъдимите. Това обстоятелство съдията докладчик от РС - Благоевград е следвало да установи при изпълнение на задълженията си по чл. 248, ал. 2, т. 3 НПК (ред. ДВ, бр. 86/2005 г.), съответно да прекрати образуваното съдебно производство и да върне делото на прокурора, а не да насрочи и разгледа делото, в нарушение на процесуалните правила, което е довело до нарушаване правото на защита на подсъдимите.

ДП № 658/2022 г., пр. пр. № 17001/2022 г. по описа на СГП (стар №72/2016 г., пр.пр. № 656/2016 г. по описа на СП - общата продължителност на производството е **9 години, 2 месеца и 21 дни**. Проверяваното производство е приключило с постановление от 23.07.2025 г. на прокурор от СГП, с което наказателното производство е прекратено на основание чл. 24, ал. 1, т. 1 НПК. Наказателното производство, образувано на 14.12.2016 г., за целия си период е останало на досъдебна фаза. Основната причина за прекомерната ѝ продължителност е неритмичното и недобре организирано разследване. При проверка на материалите по делото са установени периоди на бездействие на разследващите органи. Продължили са общо около 2 години и 1 месец, като през тях не са провеждани действия по разследването или е провеждано само по едно следствено действия. Уведомяването на привлечените в производството 12 обвиняеми за постановлението от 23.07.2025 г. на прокурор от СГП, с което наказателното производство е прекратено, е продължило 7 месеца.

Проверяващият състав е направил извод, че продължителността на производството се дължи основно и на това, че делото е представлявало фактическа и правна сложност - водено срещу 12 лица за престъпление по чл. 321, ал. 3, пр. 2, т. 2. вр. ал. 2 НК. В хода на разследването са извършени разпити на над 120 свидетели, включително и по делегация в различни населени места на страната, възложени са и са изготвени съдебно-икономическа експертиза и допълнителна такава; допуснато е разкриване на сведения, представляващи банкова тайна, както и такива представляващи данъчна и осигурителна информация по отношение на множество търговски дружества; изискани са огромен обем документи от различни институции - Агенция по вписванията, НАП, банкови и застрахователни институции, нотариуси.

V. АНАЛИЗ НА ПРИЧИНИТЕ ЗА ДОПУСНАТИТЕ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВОТО НА РАЗГЛЕЖДАНЕ И РЕШАВАНЕ НА ДЕЛОТО В РАЗУМЕН СРОК ПО ГРАЖДАНСКИ, ТЪРГОВСКИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ДЕЛА ЗА ПЕРИОДА 01.10.2025 г. – 31.03.2026 г.

За разглеждания период по граждански, търговски и административни дела са приети за основателни общо **176 заявления**.

Анализът сочи, че причините за допуснатите нарушения са системни и повтарящи се, най-често свързани с претовареност, организационни слабости и липса на ефективен процесуален контрол, забави свързани със отводи на съдии, забавяне при изготвянето на експертизи и липса на съдебен контрол. Най-голям брой нарушения са установени по дела,

разглеждани в Софийски районен съд, Софийски градски съд и Административен съд София-град, което кореспондира с високата им степен на натовареност.

Нарушенията могат да бъдат групирани по следния начин:

1. Забавено администриране на делото

Примери:

В значителна част от делата се установява продължително бездействие от страна на съда още в начален етап на производството и забавяне при връчване на съдебни книжа. След образуване на делото не се постановява своевременно разпореждане или насрочване на първо съдебно заседание. Такива практики нарушават принципите на бързина и процесуална икономия.

Примери:

По гр.д. №20825/2013 г. по описа на РС - Пловдив, гр.д. №21/2020 г. по описа на ОС - Пловдив, гр.д. №90/2021 г. по описа на ОС - Пловдив, гр.д. №1692/2021 г. по описа на ОС - Пловдив, гр.д. №14457/2022 г. по описа на РС - Пловдив, гр.д. №3015/2023 г. по описа на ОС - Пловдив, гр.д. №3879/2024 г. по описа на ВКС - общата продължителност на производството е 11 години, 6 месеца и 11 дни.

Производството по гр.д. №20825/2013 г. по описа на РС - Пловдив е продължило 7 години и 6 месеца. В това производство са допуснати забавяния, свързани с организацията на съдебните заседания и събирането на доказателства. Насрочени са 13 съдебни заседания, като те са отлагани за събиране на доказателства или за да се осигури участието на страните по делото. С определението на основание чл. 140 ГПК от 02.07.2015 г. по делото е допусната комплексна геодезическа-лесотехническа експертиза. Първото съдебно заседание на 24.09.2015 г. е отложено за конституиране на необходимите другари на част от ищите, както и на наследниците на двама от ответниците, които са починали преди предявяване на иска. С определение, постановено в закрито заседание на 13.10.2016 г. е отменено определението за допускане на комплексна експертиза и са допуснати отделни лесотехническа и геодезическа експертизи, а последвалите пет заседания са отлагани, поради нередовно призоваване на двама от ответниците или поради заболяване на процесуалния представител на ищите. В седмото съдебно заседание на 08.01.2018 г. са приети заключенията на вещите лица по лесотехническата и геодезическата експертизи, осмото заседание на 13.04.2018 г. е отложено, за да се предостави възможност на страните да формулират задачи за нова съдебнотехническа експертиза, като с определение в закрито заседание на 10.05.2018 г. е допусната комплексна СТЕ. Последвалите заседания на 31.05.2018 г., на 27.06.2018 г. и на 26.09.2018 г. са отложени, защото заключението по комплексната СТЕ не е изготвено, като то е прието в последното заседание на 30.10.2018 г. В това производство са допуснати забавяния и при връчване на съдебното решение и администрирането на въззивната жалба на двама от ответниците по делото. Съдебното решение е постановено на 11.07.2019 г., а на 30.12.2019 г. делото е изпратено на ОС - Пловдив за разглеждане на постъпилите въззивни жалби. С определение от 15.01.2020 г. производството по гр.д. №21/2020 г. по описа на ОС - Пловдив е прекратено и делото е върнато на РС - Пловдив, тъй като е установено, че двама от ответниците са починали преди постановяване на решението и по делото не са конституирани наследниците им. На 08.01.2021 г., след конституиране на наследниците на починалите страни и връчване на съдебното решение, делото отново е изпратено на ОС - Пловдив. С определение от 18.01.2021

г. производството по гр.д. №90/2021 г. по описа на ОС - Пловдив е прекратено и делото е върнато на РС - Пловдив, тъй като е установено, че решението не е съобщено на един от новоconstituираните ответници. На 26.06.2021 г. делото е изпратено за трети път на ОС - Пловдив. С решение от 14.07.2022 г. по гр.д. №1692/2021 г. по описа на ОС - Пловдив първоинстанционното решение от 11.07.2019 г. е обезсилено и делото е върнато на РС - Пловдив за ново разглеждане от друг съдебен състав. В мотивите на въззивното решение е прието, че първоинстанционното решение е постановено срещу двама ответници, които са починали в хода на производството, а по отношение на единия от ищите, който също е починал още през 2015 г., не са предприети действия за конституиране на наследниците му.

По гр.д. № 1158/2015 г. по описа на СРС, гр.д. № 6861/2019 г. по описа на СГС, гр.д. № 1666/2024 г. по описа на ВКС - общата продължителност на производството е 10 години, 2 месеца и 15 дни.

В производството по гр.д. № 1158/2015 г. по описа на СРС са допуснати забавяния във фазата по допускане на делбата. В тази фаза производството е с продължителност от 3 години и 3 месеца, като съдебното решение е постановено 11 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок.

Въззивното производство във фазата по извършване на делбата по гр.д. № 6861/2019 г. по описа на СГС е продължило 4 години и 11 месеца. В това производство са допуснати забавяния, свързани с организацията на съдебните заседания и събирането на доказателства. Насрочени са 7 съдебни заседания, като първите две заседания на 20.01.2020 г. и на 02.11.2020 г. са отложени по искане на страните за постигане на спогодба по спора, а следващите заседания са отлагани за събиране на доказателства. В третото заседание на 05.04.2021 г. е допусната СТЕ за определяне на реалната поделяемост на имотите, а последвалите заседания на 25.10.2021 г., на 21.03.2022 г. и на 06.06.2023 г. са отложени, за изготвяне и допълване на заключението по СТЕ. Съдебното решение в това производство е постановено 11 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок.

2. Нарушаване на процесуалните срокове за образуване и движение на делата. Недобра организация на доказателствената дейност в процеса и неритмично насрочване на открити съдебни заседания и насрочване през големи периоди от време.

Налице е липса на ритмичност при разглеждане на делата, като съдебните заседания се насрочват през прекомерно дълги интервали от време – 6, 9, дори 12 месеца. В редица случаи се наблюдава бавно и постепенно събиране на доказателства, което води до неефективност в ръководството на процеса.

Примери:

По ч.гр.д. №1807/2013 г. по описа на СРС, гр.д. №19146/2013 г. по описа на СРС, гр.д. №10471/2017 г. по описа на СГС, ч.гр.д. №1666/2018 г. по описа на САС - общата продължителност на производството е 12 години, 2 месеца и 9 дни.

В производството по гр.д. №19146/2013 г. по описа на СРС, продължило 4 години и 3 месеца, определението на основание чл. 140 ГПК, с което съдът се произнася по всички предварителни въпроси и насрочва съдебно заседание по делото е постановено 5 месеца след изтичане на срока за подаване на отговор на исковата молба от ответника. Забавяне е допуснато и при насрочване на първото съдебно заседание, като то е насрочено 5 месеца след

постановяване на определението на основание чл. 140 ГПК, но поради отвод на докладчика е пренасрочено за 1 година и 3 месеца след първоначалната му дата.

Продължителността на производството по гр.д. №10471/2017 г. по описа на СГС е 6 години и 8 месеца, като през този период са насрочени две съдебни заседания - на 04.11.2024 г. и на 02.12.2024 г. В периода от 04.04.2019 г. до 07.08.2024 г. по делото не са извършвани процесуални действия, а процедура по отвод на съдиите от състава на съда. Причината за отводите е в това, че процесуалният представител на жалбоподателя по делото многократно е изразявал съмнение в безпристрастността на съдиите от СГС, включително чрез използване на недопустим съгласно чл. 3 ГПК език, вулгарни изрази и обидни квалификации, нарушаващи добрите нрави и изискването за добросъвестно поведение.

По гр.д. №10985/2012 г. по описа на СГС, гр.д. №495/2012 г. по описа на ОС - Благоевград, гр.д. №388/2013 г. по описа на РС - Разлог, ч.гр.д. №832/2013 г. по описа на ОС - Благоевград, ч.гр.д. №7127/2013 г. по описа на ВКС, ч.гр.д. №208/2015 г. по описа на ОС - Благоевград, ч.гр.д. №187/2016 г. по описа на ОС - Благоевград, ч.гр.д. №315/2017 г. по описа на ОС - Благоевград, ч.гр.д. №14/2020 г. по описа на ОС - Благоевград, гр.д. №138/2020 г. по описа на РС - Благоевград, ч.гр.д. №367/2022 г. по описа на ОС - Благоевград, ч.гр.д. №3043/2022 г. по описа на ВКС, гр.д. №999/2023 г. по описа на ОС - Благоевград, гр.д. №3456/2024 г. по описа на ВКС - общата продължителност на производството е **12 години, 10 месеца и 29 дни**.

В производството по гр.д. №388/2013 г. по описа на РС - Разлог, продължило 6 години и 9 месеца, е допуснато забавяне при извършване на проверката за редовност и допустимост на предявения иск от съда. Производството е образувано на 08.04.2013 г., а с определение от 08.08.2013 г. исковата молба е върната и то е прекратено, защото съдът е приел, че ищецът не е изпълнил указанията да уточни фактите за идентификация на процесните имоти. С определение от 03.10.2013 г. по ч.гр.д. №832/2013 г. по описа на ОС - Благоевград определението за връщане на исковата молба е отменено и делото е върнато на РС - Разлог за продължаване на съдопроизводствените действия. След връщане на делото е изпълнена процедурата по размяна на книжа между страните, като на 17.02.2014 г. е постъпил отговор на исковата молба от ответниците, в който е направено възражение за недопустимост на предявения иск, поради наличие на влязло в сила съдебно решение по повдигнатия спор. В тази връзка с определения от 11.09.2014 г. и от 20.05.2015 г. производството по делото е било прекратявано на основание чл. 299, ал. 2 ГПК, но с определения съответно от 20.03.2015 г. по ч.гр.д. №208/2015 г. по описа на ОС - Благоевград и от 27.05.2016 г. по ч.гр.д. №187/2016 г. по описа на ОС - Благоевград определенията за прекратяване са били отменени и делото е върнато за продължаване на съдопроизводствените действия. На 16.11.2017 г. по делото е допусната съдебно-техническа експертиза, по която е прието заключение в съдебното заседание на 17.12.2018 г. В периода от 17.12.2018 г. до 06.01.2020 г. съдиите от състава на РС - Разлог са се отвели от разглеждане на делото и то е изпратено на ОС - Благоевград за определяне на друг равен по степен съд, който да го разгледа, а на 16.01.2020 г. то е изпратено на РС - Благоевград.

По гр.д. №24989/2021 г. по описа на СРС, гр.д. №11458/2022 г. по описа на СГС - общата продължителност на производството е **4 години, 2 месеца и 11 дни**.

В производството по гр.д. №11458/2022 г. по описа на СГС, продължило 2 години и 8 месеца, единственото съдебно заседание е насрочено 11 месеца след образуване на делото, като то е пренасрочено с разпореждане в закрито заседание, поради отсъствие на докладчика,

а съдебното решение е постановено 1 година и 2 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок.

По ч.гр.д. №64776/2017 г. по описа на СРС, гр.д. №89556/2017 г. по описа на СРС, гр.д. №8537/2020 г. по описа на СГС, гр.д. №9258/2021 г. по описа на СГС - общата продължителност на производството е 7 години, 9 месеца и 7 дни.

В производството по гр.д. №9258/2021г. по описа на СГС, продължило 3 години и 11 месеца, са насрочени 2 съдебни заседания, като първото съдебно заседание е насрочено 1 година и 3 месеца след образуване на делото, а интервалът между заседанията е 11 месеца. Съдебното решение в това производство е постановено 1 година и 5 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок.

3. Неспазване на законоустановените срокове по чл. 235, ал. 5 ГПК, чл. 316 ГПК и чл. 172, ал. 1 АПК за обявяване на съдебното решение.

В редица случаи се установява, че след приключване на съдебното дирене съдът не се произнася в разумен срок, като мотивите към решенията се изготвят със значително закъснение. Подобно забавяне възпрепятства възможността за своевременно упражняване правото на обжалване.

Примери:

По ч.гр.д. № 43992/2017 г. по описа на СРС, гр.д. № 67984/2017 г. по описа на СРС, гр.д. № 2664/2019 г. по описа на СГС - общата продължителност на производството е 8 години, 3 месеца и 21 дни.

В производството по гр.д. № 2664/2019 г. по описа на СГС, продължило 6 години и 8 месеца, съдебното решение е постановено 5 години и 2 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок.

По гр.д. №63816/2017 г. по описа на СРС, гр.д. №339/2022 г. по описа на СГС - общата продължителност на производството е 8 години, 2 месеца и 11 дни.

В производството по гр.д. №339/2022 г. по описа на СГС, продължило 3 години и 10 месеца, единственото съдебно заседание е насрочено 10 месеца след образуване на делото, а съдебното решение е постановено 2 години и 9 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок.

По ч.гр.д. №55390/2017 г. по описа на СРС, гр.д. №84366/2017 г. по описа на СРС, гр.д. №1699/2020 г. по описа на СГС - общата продължителност на производството е 7 години, 11 месеца и 13 дни.

В производството по гр.д. №84366/2017 г. по описа на СРС, продължило 1 година и 11 месеца, определението на основание чл. 140 ГПК, с което съдът се произнася по всички предварителни въпроси и насрочва съдебно заседание по делото е постановено 8 месеца след изтичане на срока за подаване на отговор на исковата молба от ответника. В производството по гр.д. №1699/2020 г. по описа на СГС, продължило 5 години и 5 месеца, единственото съдебно заседание е насрочено 1 година и 4 месеца след образуване на делото, а съдебното решение е постановено 4 години след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок.

По гр.д. №64609/2017 г. по описа на СРС, гр.д. №362/2024 г. по описа на СГС, гр.д. №3530/2024 г. по описа на ВКС - общата продължителност на производството е 7 години, 10 месеца и 9 дни.

В производството по гр.д. №64609/2017 г. по описа на СРС, продължило 6 години и 4 месеца, разпореждането на основание чл. 131, ал. 1 ГПК за изпращане на исковата молба за отговор на ответника е постановено 7 месеца след образуване на делото, а определението на основание чл. 140 ГПК, с което съдът се произнася по всички предварителни въпроси и насрочва съдебно заседание по делото, е постановено 1 година и 7 месеца след изтичане на срока за подаване на отговор на исковата молба от ответника. Съдебното решение в това производство е постановено 3 години и 3 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок.

4. Непознаване на материалния и процесуалния закон – причина за отмяна на съдебните актове по реда на инстанционния контрол.

Примери:

По гр.д. № 45240/2009 г. по описа на СРС, гр.д. № 15044/2013 г. по описа на СГС, гр.д. № 2169/2016 г. по описа на СГС, гр.д. № 1317/2023 г. по описа на САС, гр.д. № 3908/2024 г. по описа на ВКС - общата продължителност на производството е 15 години, 5 месеца и 16 дни.

В производството по гр.д. № 45240/2009 г. по описа на СРС, продължило 4 години и 1 месец, съдебното решение е постановено 11 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок. Съществено е, че постановеното в това производство решение от 12.11.2012 г. е било обезсилено с решение от 05.06.2015 г. по гр.д. № 15044/2013 г. по описа на СГС в частта на предявения на основание чл. 26, ал. 2, пр. 2 ЗЗД иск, като постановено по иск, който е подсъден на окръжните съдилища. В тази част е образувано ново производство пред СГС, а в останалата част на предявения на основание чл. 108 ЗС иск, производството е спряно до приключване на спора относно нищожността на договора за продажба на процесния имот. В резултат на описаните действия, разглеждането на предявения на основание чл. 26, ал. 2, пр. 2 ЗЗД е започнало отначало 6 години и 5 месеца след предявяването му.

Производството по гр.д. № 2169/2016 г. по описа на СГС е продължило 7 години и 2 месеца, като това производство е било спряно в периода от 11.04.2016 г. до 06.03.2018 г. на основание чл. 229, ал. 1, т. 2 ГПК за установяване и конституиране по делото на наследниците на починалия ищец. Извън периода на спирането в това производство, съдебното решение е постановено 9 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок. Забавяне е допуснато и при действията на съда след постановяване на решението. То е постановено на 13.09.2021 г., на 08.10.2021 г. е постъпила молба за допълване на решението в частта за разноските от процесуалния представител на ответника, а на 13.10.2021 г. е подадена въззивна жалба от ищите. Молбата за допълване на решението и въззивната жалба са администрирани своевременно, като отговор от другите страни са постъпили съответно на 12.10.2021 г. и на 22.11.2021 г., а определението, с което съдът се произнесъл по молбата за допълване на решението и разпореждането за изпращане на делото на САС са постановени съответно на 14.03.2023 г. и на 15.03.2025 г.

По ч.гр.д. № 46623/2016 г. по описа на СРС, гр.д. № 58735/2016 г. по описа на СРС, гр.д. № 14846/2018 г. по описа на СГС, гр.д. № 1178/2020 г. по описа на ВКС, гр.д. №

11206/2021 г. по описа на СГС, гр.д. № 2063/2024 г. по описа на ВКС - общата продължителност на производството е **8 години, 7 месеца и 26 дни**.

В производството по гр.д. № 14846/2018 г. по описа на СГС, продължило 1 година и 5 месеца, е допуснато забавяне, тъй като постановеното в това производство съдебно решение от 20.11.2019 г. е било отменено с решение от 05.08.2021 г. по гр.д. № 1178/2020 г. по описа на ВКС, поради допуснато съществено нарушение на съдопроизводствените правила и делото е върнато на СГС за ново разглеждане от друг съдебен състав. По този начин разглеждането на въззивната жалба е започнало отначало 2 години и 10 месеца след подаването ѝ. В производството по гр.д. № 11206/2021 г. по описа на СГС, продължило 2 години и 10 месеца, съдебното решение е постановено 1 години и 5 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок.

5. Несъобразяване с практиката на Европейския съд по правата на човека по прилагането на чл. 6 от ЕКЗПЧОС в частта ѝ за приоритетно разглеждане на дела, представляващи особен интерес за страните.

Примери:

По гр.д. №69575/2017 г. по описа на СРС, гр.д. №2724/2021 г. по описа на СГС, гр.д. №1245/2025 г. по описа на ВКС - иски с правно основание чл. 344, ал. 1, т. 1, т. 2 и т. 3 КТ, чл. 225, ал. 3 КТ и чл. 222, ал. 1 КТ. Общата продължителност на производството е **7 години, 8 месеца и 17 дни**.

В производството по гр.д. №69575/2017 г. по описа на СРС, продължило 3 години и 5 месеца, определението на основание чл. 140 ГПК, с което съдът се произнася по всички предварителни въпроси и насрочва съдебно заседание по делото е постановено 9 месеца след изтичане на срока за подаване на отговор на исковата молба от ответника. Съдебното решение е постановено 1 година и 4 месеца след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок.

В производството по гр.д. №2724/2021 г. по описа на СГС, продължило 4 години и 1 месец, единственото съдебно заседание е насрочено 1 година и 7 месеца след образуване на делото, а съдебното решение е постановено 2 години след изтичане на установения в чл. 235, ал. 5 ГПК 1-месечен срок.

По гр.д. №5647/2020 г. по описа на СРС, гр.д. №266/2023 г. по описа на СГС, гр.д. №4037/2024 г. по описа на СГС, гр.д. №13409/2024 г. по описа на СГС - иски с правно основание чл. 344, ал. 1, т. 1, т. 2 и т. 3 КТ. Общата продължителност на производството е **5 години, 5 месеца и 17 дни**.

В производството по гр.д. №5647/2020 г. по описа на СРС, продължило 4 години и 9 месеца, са допуснати забавяния при администрирането на молбата за изменение на решението в частта за разносните, подадена от ищеца по делото. Съдебното решение е постановено на 24.02.2022 г., на 21.04.2022 г. е подадена въззивна жалба от ответника, а на 15.03.2022 г. ищецът е подал молба за изменение на решението в частта за разносните. На 11.01.2023 г. делото е изпратено на СГС за разглеждане на въззивната жалба, която е администрирана своевременно, но с определение от 27.02.2023 г. въззивното производство по гр.д. №266/2023

г. по описа на СГС е прекратено и делото е върнато на СРС за разглеждане на молбата за изменение на решението в частта за разноските. С определение от 17.11.2023 г. молбата за изменение на първоинстанционното решение в частта за разноските е отхвърлена, а след администриране на частната жалба на ищеца, делото е изпратено на СГС на 29.03.2024 г. С определение от 15.05.2024 г. производството по гр.д. №4037/2024 г. по описа на СГС е прекратено и делото отново е върнато на СРС, защото определения от 17.11.2023 г., частната жалба на ищеца срещу него и отговорът на ответника не са приложени в кориците на делото, а на 08.11.2024 г. то за пореден път е изпратено на СГС с отбелязване, че посочените материали се намират в кориците на том 2 от делото. В резултат на посочените действия разглеждането на делото е забавено с 2 години.

VI. ОТЧЕТ НА МИНИСТЪРА НА ПРАВОСЪДИЕТО ОТНОСНО ПОСТЪПИЛИТЕ ЗАЯВЛЕНИЯ ИЗПЛАТЕНИТЕ ОБЕЗЩЕТИЯ ПО РЕДА НА ГЛАВА ТРЕТА „А” ОТ ЗСВ ЗА ПЕРИОДА 01.10.2025 г. – 31.03.2026 г.

За целия шестмесечен период са изплатени общо **603 828,81 (петстотин и три хиляди осемстотин двадесет и осем лева и 81 ст.) лева** обезщетения по сключени споразумения.

Сумите са изплатени по следните тримесечни отчети:

- За периода от 01.10.2025 г. - 31.12.2025 г. са изплатени 310 300 лева по 73 на брой сключени споразумения.
- За периода от 01.01.2026 г. - 31.03.2026 г. са изплатени 150 078,90 евро /293 528,81 лева/ по 91 на брой сключени споразумения.

(За сравнение с предходен анализиран период 01.04.2025 г. - 30.09.2025 г., сумата на изплатените обезщетения по сключени споразумения възлиза на 501 100 (петстотин и една хиляди и сто лв.) лева.

VII. Изводи и препоръки

Анализът на причините за допуснати забавяния в съдебната фаза по наказателни дела разкрива повтарящи се системни проблеми, организационни слабости и процесуални пропуски. Обобщено, основните причини за забавянията на наказателните дела в съдебната фаза са следните:

1. Чести отлагания на съдебни заседания

- Неявяване на подсъдими, защитници, съдебни заседатели или свидетели
- Заболявания, отсъствия поради служебни ангажименти, отпуски
- Самоотводи или смърт на съдебни заседатели
- Липса на административна координация за навременно призоваване

2. Нарушаване на процесуалните срокове

- Значителни закъснения при изготвяне на мотиви към присъди (понякога с месеци или години)

- Насрочване на заседания в нарушение на сроковете по чл. 271, ал. 10 и чл. 252, ал. 4 НПК
- Забавено изпращане на съдебни книжа и невръчване на съобщения

3. Липса на процесуална дисциплина и контрол

- Съдии не използват възможностите по НПК (напр. принудително довеждане)
- Неритмично насрочване на заседания – дълги интервали между тях

4. Ниско качество на съдебните актове

- Формални или липсващи мотиви, неясни и противоречиви изложения
- Решения отменени от по-горна инстанция заради процесуални нарушения

5. Непознаване или неправилно прилагане на закона

- Отмяна на актове поради неправилно приложение на НПК или НК
- Неправилно проведени разпоредителни заседания

6. Лоша организация на доказателствената дейност

- Забавяне на експертизи, липса на контрол върху срокове за изготвяне
- Липса на готовност за започване на процеса по същество

Анализът на причините за допуснати забавяния в съдебната фаза по граждански, търговски и административни дела разкрива следните основни причини за забавянията:

1. Нередовно призоваване на страните

- Повтарящо се основание за отлагане на съдебни заседания
- Заседания се насрочват през дълги интервали (3–10 месеца), което удължава срока на разглеждане на делата

2. Липса на процесуална дисциплина

- Съдиите не се произнасят своевременно по допустимостта и редовността на исковите молби
- Забавено администриране на жалби, включително въззивни

3. Лоша организация на съдебните заседания

- Заседания се отлагат многократно за събиране на доказателства, без адекватно планиране
- Заключения от вещи лица се забавят поради голяма служебна ангажираност

4. Продължително спиране на производствата

- Много дела са били спирани за дълги периоди заради висящи преюдициални производства
- След отпадане на основанието за спиране, възобновяването се бави

5. Злоупотреба с процедурите за отвод

- Множество дела са блокирани с искания за отводи на съдии
- Това създава продължителен вакуум в производствата

6. Насрочване на заседания през прекомерно дълги интервали

- Между заседания има периоди от 6 до 11 месеца, което води до забавяне на хода на делото

7. Забавянния при постановяване на съдебни актове

- Решения и определения се постановяват със закъснение от месеци до години спрямо законовите срокове

8. Висока натовареност на съдебния състав

В представените от ИВСС данни за установени нарушения на правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок се сочи, че през целия шестмесечен период не са констатирани нарушения на органите на съдебната власт, различни от установените в досегашната практика на ИВСС по разглеждане на заявления срещу нарушаване на правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок.

Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет в изпълнение на задълженията си по чл.60 м, ал. 2 ЗСВ е взела решения по протокол № 1/20.01.2026 г., т.9 и е приела множество мерки. Препоръчала е тези мерки да бъдат изпълнявани от административните ръководители на съдилищата и съдиите, към които съответно са насочени, както следва:

9.4. Препоръчва на административните ръководители на съдилищата съобразно правомощията им, съответно по чл. 80, чл. 86, чл. 106 и чл. 114 ЗСВ, да контролират стриктното и пълно прилагане на процесуалните способи за своевременното разглеждане и приключване на делото в разумен срок във връзка със:

9.4.1. Спазване на сроковете за насрочване на делото по чл. 247а НПК; съответните срокове за насрочване делата по ГПК и АПК, включително специалните срокове за разглеждане на някои видове дела – Бързи производства, Заповедни производства, Бързи производства по КТ и др.;

9.4.2. Използването на процесуални способи за връчване на призовки, съобщения и книжа по съответния процесуален закон;

9.4.3. Назначаване на резервен защитник и определяне на резервен член на съдебния състав; определяне на резервни дати;

9.4.4. Своевременно изготвяне на съдебните актове и мотиви към присъдите.

9.4.5. Препоръчва на административните ръководители на съдилищата да упражняват правомощията си по Глава шестнадесета от ЗСВ.

9.5. Препоръчва на съдиите:

9.5.1. Да прилагат предвидените в съответния процесуален закон дисциплиниращи средства по отношение на страни по делото, вещи лица, свидетели и други участници в процеса;

9.5.2. Да упражняват правото си на самоотвод своевременно (непосредствено след образуване на делото или след възникване на основанието).

9.6. Напомня на административните ръководители на съдилищата съобразно правомощията си, съответно по чл. 80, чл. 86, чл. 114 и чл. 122 ЗСВ, да извършат проверка по делата, образувани преди 2022 г., и при наличие на недовършени такива да предприемат организационни мерки за тяхното приключване.

9.7. Обръща внимание на административните ръководители на съдилищата, че следва

да изпращат информация и отчети до съдийската колегия на ВСС за предприети действия в изпълнение на тези мерки.

9.8. Не приема нови мерки.

Затова съдийската колегия на Висшия съдебен съвет отново напомня на административните ръководители на съдилищата и на съдиите да продължават изпълнението на тези мерки с превантивна цел за намаляване броя на случаите на нарушения на правото на разглеждане и решаване делото в разумен срок.

С оглед установеното, не се налага приемането на нови мерки за предотвратяване на нарушенията на правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок. Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет напомня на административните ръководители на съдилищата и на съдиите, да продължават изпълнението на тези мерки с цел за намаляване или предотвратяване на случаите на нарушения на правото на разглеждане и решаване делото в разумен срок.